

УКРАЇНА

(19) UA

(11) 45922

(13) A

(51) 6 G09B19/06

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СИСТЕМНО-КОМУНІКАТИВНИЙ СПОСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

1

2

(21) 2001118159

(22) 29.11.2001

(24) 15.04.2002

(46) 15.04.2002, Бюл. № 4, 2002 р.

(72) Мартинова Раїса Юріївна

(73) Мартинова Раїса Юріївна

(57) 1. Системно-комунікативний спосіб навчання іноземних мов, що включає ділення учбового процесу на початкову, середню і кінцеву стадії навчання, на яких здійснюють вивчення шляхом багаторазового повторювання учбового матеріалу, який вводять в навчальний процес дозами лексичних та/або граматичних одиниць, який відрізняється тим, що кожну дозу лексичних та/або граматичних одиниць, що вводять, вивчають шляхом повторювання в усній та письмовій формі в три етапи, на першому з яких вищевказану дозу повторюють у вигляді ізольованих лексичних та/або граматичних одиниць, на другому - у вигляді простих сполучень лексичних та граматичних одиниць та окремих речень, причому для їх побудови для кожної наступної дози залучають лексико-граматичні одиниці попередніх, на третьому - у вигляді зв'язаних за змістом речень, причому для їх побудови для кожної наступної дози залучають лексико-граматичні одиниці попередніх, а в кінці кожного етапу визначають швидкість безпомилкового виконання однотипних мовних операцій з лексико-граматичними одиницями дози

рідною мовою та мовою, що вивчають, причому перехід від одного етапу до іншого здійснюють при умові, що ці швидкості дорівнюють одна одній.

2. Спосіб за п. 1, який відрізняється тим, що кількість повторень кожної лексичної або граматичної одиниці початкової стадії навчання складає на першому етапі - не менш як 30 разів, на другому - не менш як 150 разів, на третьому - не менш як 90 разів, середньої стадії, відповідно, - не менш як 15,75 та 45 разів і кінцевої стадії, відповідно, не менш як 8,37 та 23 разів.

3. Спосіб за п.1 або п.2, який відрізняється тим, що перша доза, яку вводять для вивчення, складається з набору лексичних та граматичних одиниць, з яких можна скласти речення.

4. Спосіб за будь-яким з пп.1-3, який відрізняється тим, що швидкість безпомилкового виконання однотипних мовних операцій з лексико-граматичними одиницями дози на рідній мові та на мові, що вивчають, визначають за допомогою секундоміра.

5. Спосіб за будь-яким з пп.1-4, який відрізняється тим, що оцінювання безпомилкового виконання мовних операцій на мові, що вивчають, здійснюють шляхом виставлення показника, який складається з цифри та літери, у якому цифрі відповідає кількість допущених помилок, а літері - характер помилок.

Винахід відноситься до засобів для оволодіння іноземними мовами, а саме до способів вивчення іноземних мов і може бути використаний у навчальному процесі середніх, загальноосвітніх та вищих учбових закладів, а також для спеціальних курсів при індивідуальному та груповому навчанні осіб з різним початковим рівнем мови, що вивчають.

Відомий спосіб формування словарного запасу Зотової Т. В, який полягає у тому, що людина, яка навчається, формує короткі орфографічні словники із словами або на одну літеру, або на одне граматичне правило, або із словами, які є одною й тою ж частиною мови, приносить словники на за-

няття, вимовляє ці слова, пише під власне диктування або під аудіозапис, під контролем викладача, а також обговорює їх вимовлення, правильне написання, склад, граматичні характеристики, складає з ними словосполучення або речення, утворює з них інші частини мови. Зайняття проводяться щодня протягом 6 - 20 днів по 2,5 - 5 годин кожне (див. патент Росії № 2143747, 27.12.99).

Недоліками даного способу є необхідність створення спеціальних орфографічних словників та велика тривалість занять, що утруднює його застосування для широкого кола учнів, відсутність комунікативного елемента навчання, тобто використання слів у спонтанній мові та відобра-

(13) A

(11) 45922

(19) UA

ження критеріїв їх засвоєння до початку комунікації, робить цей спосіб недостатньо ефективним.

Відомий спосіб навчання мові, заснований на запам'ятовуванні і впізнаванні слів і граматичних правил, що вивчають за допомогою різних засобів відображення інформації. Зокрема, відомий спосіб, відповідно до якого в процесі вивчення іноземного тексту формують аудіосигнали в залежності від смуги пропущення мови, що вивчають (див. патент US № 5377997 A, 03.01.95).

Зазначений спосіб має низьку дидактичну можливість, тому що виходить з алгоритмічного умінь, тобто здатності "обчислювати" висловлення мовою, яку вивчають, згідно з попередньо вивченими правилами граматики, що утруднює спонтанну мову і знижує ефективність її освоєння з наступним вивченням граматики як узагальнення мовної практики.

Відомий спосіб навчання іноземних мов, який здійснюється за допомогою запису по різних каналах основної і вторинної інформації, наприклад, тексту на мові навчання і тексту перекладу, читання і сприймання основної і вторинної інформації, закриття вторинної інформації (відключення каналу), сприйняття основної інформації і пред'явлення по ній вторинної інформації (див. патент РФ № 2107327, 20.03.98).

Недоліком описаного способу є те, що в процесі навчання доводиться одночасно оперувати з великою кількістю правил і образів, що значною мірою ускладнює засвоєння матеріалу, оскільки з психології відомо, що людина може одночасно ефективно оперувати тільки з кількістю образів від 4 до 6. При вивченні граматики описаним способом доводиться оперувати зі значною кількістю образів, безпосередньо не пов'язаних з процесом засвоєння матеріалу, що вивчається. Наприклад, при навчанні техніці перекладу значні зусилля зосереджуються на значенні перекладеного тексту, перекладу окремих частин мови, реченні загалом, тощо. При цьому значно зростає обсяг інформації, яку необхідно переробити, що утруднює процес вивчення граматики і збільшує час навчання.

Відомий спосіб прискореного навчання різним дисциплінам, переважно іноземним мовам, що включає сенсорний і субсенсорний етапи навчання й аутогенне тренування. Спосіб полягає у формуванні спеціальних сигналів, одночасно відображуваних на різних полях екрана монітора (див. А. С. SU № 699537, 1979).

Недоліком цього способу є те, що учнів необхідно забезпечити спеціальними електронними масками, що в значній мірі утруднює його здійснення, а в ряді випадків робить його неможливим.

Для спрощення цього способу був запропонований системно-комунікативний спосіб прискореного вивчення іноземних мов, прийнятий за прототип, що включає ділення учбового процесу на початкову, середню і кінцеву стадії навчання, на яких здійснюють вивчення шляхом багаторазового повторювання учбового матеріалу, який уводять в навчальний процес поетапно дозами лексичних та/або граматичних одиниць. Спосіб включає сенсорний і субсенсорний етапи навчання й аутогенне тренування, у якому спочатку проводять аутогенне тренування для мобілізації душевних і фізичних

сил того, кого навчають, потім здійснюють субсенсорний етап, який полягає у тому, що учнів садять перед екраном та пред'являють їм перелік (дозу) іноземних слів з перекладом так, що на кожну пару слів приходить 0,1 сек. Далі, на другому етапі, слідом за диктором кожне слово повторюють думкою, і на третьому етапі навчання, коли слова міцно і правильно закріплені в довготривалій пам'яті тих, кого навчають, їх повторюють слідом за диктором уголос (див. патент РФ № 2124233, 27.12.98).

Режим подання переліку слів, які сприймає на першому етапі короткотривала пам'ять, не дозволяє не тільки їх прочитати, а й навіть і впізнати слова, тому вивчення мови за способом-прототипом можливо тільки при належній самопідготовці і серйозних мотиваціях (установках) тих, кого навчають, тому останні до початку навчального процесу повинні обов'язково опанувати методами аутогенного тренування, що базуються на таких принципах:

1. Бажання займатися ("внутрішня мотивація") тих, кого навчають, без якого неминує "блокування каналів надходження навчальної інформації в довготривалу пам'ять" і неминучі даремні витрати зусиль.

2. Принцип "повного розслаблення", запозичений з арсеналу методів управління своїм психологічним станом вчення йоґів, що дозволяє швидко знімати стан внутрішньої напруженості і ті, кого навчають, повинні періодично знімати утому для запобігання "інформаційного стресу".

3. Принцип "тотальної" уваги, зосередженості, оскільки без умінь концентрувати увагу навчальний матеріал не засвоюється і "витікає як вода".

Недоліком способу, прийнятого за прототип є те, що для закріплення інформації в довготривалій пам'яті використовують прийоми, які обумовлюють підсвідоме сприйняття інформації короткотривалою пам'яттю, і для того, щоб ця інформація залишилася там слід, необхідно здійснювати не будь-яку, серйозну попередню підготовку (описане вище аутогенне тренування), інакше більша частина інформації стирається, тобто не закріплюється на час, необхідний для переносу в довготривалу пам'ять, а така підготовка під силу тільки обмеженому колу людей. Зрозуміло, що для навчання в середніх і навіть у вищих навчальних закладах, спосіб не може бути застосований, тобто він придатний тільки для вузько обмеженого кола людей. Крім того, він потребує використання спеціального дорогого обладнання, що також обмежує можливості його застосування.

Як видно з описання рівня техніки, в основі всіх існуючих способів

вивчення іноземних мов лежить багаторазове повторювання іноземних слів і всілякі мовні вправи з ними. Однак у жодному зі способів не зроблена спроба здійснити усвідомлене управління переносом прийнятої інформації з короткотривалої пам'яті в довготривалу.

Двокомпонентна концепція пам'яті, тобто уявлення про те, що пам'ять складається з двох компонентів: короткотривалої пам'яті і довготривалої пам'яті відноситься до XIX століття і підтверджена масою експериментів. Інформація, що надходить з навколишнього середовища, сприймається і обро-

бляється різними сенсорними системами і надходить у короткочасну пам'ять, де вона зберігається протягом деякого періоду часу, тривалість якого залежить від індивіда. Повторюючи один чи кілька елементів, індивід може утримувати їх у короткочасній пам'яті як завгодно довго. Образ, утрачений з короткочасної пам'яті, відновити не можливо. Однак поки інформація знаходиться в короткочасній пам'яті, вона може бути скопійована в довгочасну пам'ять, яка вважається практично вічною, де інформація не губиться (втім, витяг її буває з якихось причин утруднений чи неможливий). Вважається, що збереження і витяг інформації щонайкраще описується в термінах потоку інформації, що проходить через короткочасну пам'ять і в термінах керування цим потоком з боку індивіда. До числа найважливіших із процесів керування відноситься повторення. За допомогою схованого чи відкритого повторення інформації можна або підсилити миттєву силу інформації в короткочасній пам'яті, або якимось іншим відстрочити її втрату. Завдяки повторенню можна не тільки утримувати інформацію в короткочасній пам'яті як завгодно довго, але також і керувати переносом її з короткочасної пам'яті в довгочасну. Такий перенос є функцією часу перебування інформації в короткочасній пам'яті: чим більше число повторень, тим довше час перебування її в короткочасній пам'яті, отже, тим більша кількість інформації переноситься в довгочасну пам'ять.

В основу винаходу покладено завдання створити такий спосіб навчання іноземних мов, у якому шляхом повторювання кожної дози лексичних та/або граматичних одиниць, що вивчають, за схемою: слово - сполучення слів - зв'язані за змістом речення доти, доки швидкість безпомилкового виконання мовних операцій мовою, що вивчають, не зрівняється з швидкістю виконання тих самих операцій рідною мовою, досягається підвищення часу утримання кожної дози інформації, що вивчають, в короткочасній пам'яті на стільки, скільки необхідно для утворення стійкого зв'язку між короткочасною і довгочасною пам'яттю і повного закріплення кожної дози в довгочасній пам'яті.

Для вирішення завдання запропонований системно - комунікативний спосіб навчання іноземних мов, що включає ділення учбового процесу на початкову, середню і кінцеву стадії навчання, на яких здійснюють вивчення шляхом багаторазового повторювання учбового матеріалу, який вводять в навчальний процес дозами лексичних та/або граматичних одиниць, у якому, згідно з винаходом, кожну дозу лексичних та/або граматичних одиниць, що вводять, вивчають шляхом повторювання в усній та письмовій формі в три етапи, на першому з яких вищевказану дозу повторюють у вигляді ізольованих лексичних та/або граматичних одиниць, на другому - у вигляді простих сполучень лексичних та граматичних одиниць та окремих речень, причому для їх побудови для кожної наступної дози залучають лексико-граматичні одиниці попередніх, на третьому - у вигляді зв'язаних за змістом речень, причому для їх побудови для кожної наступної дози залучають лексико-граматичні одиниці попередніх, а в кінці кожного етапу визначають швидкість безпомилкового ви-

конання однотипних мовних операцій з лексико-граматичними одиницями дози рідною мовою та мовою, що вивчають, причому перехід від одного етапу до іншого здійснюють при умові, що ці швидкості дорівнюють одна одній.

Перша доза, яку вводять для вивчення, складається з набору лексичних та граматичних одиниць, з яких можна скласти речення.

Експериментальне доведено, що оптимальна кількість повторень кожної лексичної або граматичної одиниці початкової стадії навчання складає на першому етапі - не менш як 30 разів, на другому - не менш як 150 разів, на третьому - не менш як 90 разів, середньої стадії, відповідно, - не менш як 15, 75 та 45 разів і кінцевої стадії, відповідно, не менш як 8, 37 та 23 разів.

Для зручності швидкість безпомилкового виконання однотипних мовних операцій з лексико-граматичними одиницями дози на рідній мові та на мові, що вивчають, визначають за допомогою секундомірів, які видають кожному з учнів. Використання на заняттях секундоміра для контролю за темпом вимови доз мовної інформації дозволяє досягти вживання матеріалу на іноземній мові у темпі природної мови.

Як показала практика, найкращим варіантом оцінювання безпомилкового виконання мовних операцій на мові, що вивчають, є не система балів, а показники, які складаються з цифр та літер, у кожному з яких цифри відповідає кількість допущених помилок, а літери - характер цих помилок. Використання для оцінки грамотності літерно-цифрової системи, де цифри відповідає кількість помилок, а літери - характер помилок (фонетичні - "ф", лексичні - "л", граматичні - "г", орфографічні - "о", розмовні - "р"), дозволяє досягти результату, коли помилок буде "0", тобто повного засвоєння матеріалу.

Оскільки перенос інформації з короткочасної пам'яті в довгочасну є функцією часу, запропонований спосіб дозволяє за рахунок певного числа повторень кожної лексико-граматичної одиниці збільшити час перебування її в короткочасній пам'яті на стільки, щоб вона повністю закріпилася в довгочасній пам'яті. При використанні не простого механічного повторення дози слів, що вивчають, а трьохелементного за схемою: слово - просте словосполучення - зв'язана мова, було виявлено, що при кожному типі повторень витяг з довгочасної пам'яті закріпленої інформації пропорційний числу повторень елемента під час пред'явлення списку (дози). Критерієм оцінки повного закріплення досліджуваної дози інформації в довгочасній пам'яті служить той факт, що швидкість безпомилкового виконання мовних операцій мовою, що вивчають, дорівнює швидкості виконання тих самих операцій рідною мовою.

Ефективність навчання запропонованим способом підвищується на стільки, що не залежно від здібностей і попереднього рівня знань учнів, всі вони оперують вивченим на певній стадії масивом лексичних і граматичних одиниць так, як рідною мовою.

При виконанні способу весь матеріал, що вивчають, ділять на дози мовної інформації (одне слово, один вираз або одиничне граматичне яви-

ще), що дозволяє розраховувати і уводити кожну дозу певну кількість разів на кожному етапі. Розділення мовної інформації на три стадії навчання: початкову, середню і кінцеву, дає можливість поступового нарощування об'єму матеріалу, що вивчають.

Число повторень мовної інформації на кожній стадії навчання і на кожному етапі визначається експериментально і підтверджується розрахунками по методу математичної лінгвістики, що є новим у способах вивчення іноземних мов і дозволяє досягти повного засвоєння матеріалу, що вивчається.

Даний спосіб навчання не потребує використання складної комп'ютерної техніки і великої кількості наочних приладів, що дозволяє вести навчання у будь-яких умовах, у т.ч. і сільських школах.

Спосіб також максимально алгоритмізує діяльність учителя, що дозволить будь-кому, незважаючи на досвід роботи, досягти високої результативності у навчанні учнів будь-якого віку.

Спосіб здійснюється таким чином.

Лексико-граматичний матеріал, що підлягає вивченню, розподіляють на дози одиначної мовної інформації. Одна доза являє собою одне слово, один вираз або одиначне граматичне явище. Далі дози компонують по тематичному, частотному, взаємопоеднальному і лексико-граматичним ознакам. Скомпоновані дози розділяють на три стадії навчання: початкову, середню і кінцеву, кожна з яких має свою функціональну структуру, але являє собою одне ціле.

Лексика (слова) вводиться з включенням максимальної кількості аналізаторів, а саме, учні слухають слова, вирази або одиначне граматичне явище, бачать їх, пишуть і повторюють. Кількість повторень доз мовної інформації визначено експериментально і підтверджено розрахунками по методу математичної лінгвістики. Кількість повторень різне для кожної стадії і для кожного етапу. Так, кількість повторень слова або граматичного явища ізолювано на мовних етапах для початкової, середньої і кінцевої стадій складає відповідно не менше 30 – 15 – 8 разів. На передрозмовному етапі кількість повторень кожного слова або граматичного явища, у сполученні з раніше вивченою лексикою і граматикою, у вигляді словосполучень і речень, відповідно складає, для різних стадій не менше 150 – 75 – 37 разів. На розмовних етапах кількість повторень кожного слова і граматичного явища у зв'язній монологічній, діалогічній мові і аудіюванні складає на різних стадіях не менше 90 – 45 – 23 разів відповідно.

У зв'язку з тим, що навчання іноземним мовам проходить поетапно, на початковій стадії навчання на мовному етапі кількість повторень доз мовної інформації складає 30 разів, на передрозмовному етапі – 150 разів, на розмовному – 90 разів. На середній стадії навчання на мовному етапі кількість повторень доз мовної інформації складає 15 разів, на передрозмовному етапі – 75 разів, на розмовному етапі – 45 разів. На кінцевій стадії навчання на мовному етапі кількість повторень доз мовної інформації складає 8 разів, на передрозмовному етапі – 37 разів, на розмовному – 23 рази.

Загальна кількість повторень на кожній стадії складає не менше 270 – 135 – 68 разів відповідно.

Двократне зменшення повторень доз мовної інформації на усіх етапах середньої стадії у порівнянні з тими ж етапами початкової стадії обумовлене властивістю натренованої пам'яті запам'ятовувати таку ж кількість слів, як на початку навчання, за більш короткий відрізок часу, що дозволяє засвоювати у два рази більше матеріалу з такою ж якістю і у такі ж часові параметри. Те ж саме можна сказати про кінцеву стадію відносно середньої.

Перехід до вивчення кожної наступної дози мовної інформації можливий тільки за умови вільного і грамотного вживання попередньої.

Вільне вживання дози мовної інформації визнається лише у тому випадку, коли воно дорівнює часу вживання цього ж матеріалу на рідній мові. Відсутність помилок свідчить про абсолютне засвоєння матеріалу, що вивчають, і готовність його використання в усній і письмовій комунікації.

Конкретний приклад виконання способу.

Група учнів з 15 осіб вивчає англійську мову на початковій стадії навчання.

I. Мовний етап (введення матеріалу у короткочасну пам'ять). Було експериментально встановлено найбільш оптимальне число доз мовної інформації, для її повного засвоєння дітьми 6 – 7 років на початковій стадії навчання, складає 5 – 6 одиниць і яке засвоюється за 1 урок (45хв.) на мовному етапі. Припустимо, що треба вивчити шість слів: good, bad, desk, bed, chair, bookcase.

Для введення матеріалу у короткочасну пам'ять кожне слово треба повторити ізолювано 30 разів у різноманітних усвідомлених діях. Для цього виконуються такі види мовних дій:

1. Учитель поділяє дошку навпіл і записує зліва одно з цих слів англійською мовою, а справа українською мовою.

2. Три учня по черзі читають це слово англійською мовою (3 повторення). Учитель читає це слово англійською мовою один раз (1 повторення), учні повторюють це слово англійською мовою за учителем хором три рази (3 повторення).

3. Учні записують це слово у словники з перекладом (1 повторення). Таким чином, це слово повторювалось: $3 + 1 + 3 + 1 = 8$ разів.

4. Такі ж дії виконуються по черзі з кожним із п'яти слів, що залишились, це дає можливість повторити кожне з них по 8 разів.

5. Три учні читають ці шість слів англійською мовою з першого до останнього, а інші три учня читають з останнього до першого (6 повторень).

6. Учитель закриває праву частину дошки і три учня перекладають ці шість слів з першого до останнього на українську мову, а потім інші три учня перекладають їх на українську мову з останнього до першого (6 повторень).

7. Учитель закриває ліву частину дошки і п'ять учнів перекладають шість слів з першого до останнього на англійську мову, а далі інші п'ять учнів перекладають їх на англійську мову з останнього до першого (10 повторень).

Разом: $8 + 6 + 6 + 10 = 30$ повторень кожного слова.

II. Передрозмовний етап.

На другому етапі кожне слово слід повторити по 150 разів у сполученні з раніше вивченим матеріалом у формі словосполучень і речень у різноманітних усвідомлених діях. Тривалість цієї роботи складає 3 уроку. Для цього виконуються такі види передрозмовних дій:

1. Учні по черзі читають англійською мовою по одному словосполученню і реченню, складених тільки із вивченого лексичного і граматичного матеріалу, в якому одне з слів, що відпрацьовується, повторюється не менше 16 разів, наприклад: "A big desk, a little desk, a new desk, an old desk, on the desk, under the desk, above the desk, near the desk, my desk, his desk, her desk, your desk. What's this? - It's a desk. What's on your desk? - The book is. Is your desk old or new? - It's new. Have you got a desk in your room?" - Yes, I have. (16 повторень).

2. Учні, дивлячись у цей текст, вимовляють його українською мовою (16 повторень).

3. Всі учні закривають підручники. Один учень читає вголос по одному словосполученню і реченню цього тексту англійською мовою, інші учні по черзі перекладають почуте на українську мову (прямий переклад на слух - 16 повторень).

4. Підручники закриті. Другий учень читає вголос по два словосполучення і речення цього тексту англійською мовою, інші учні по черзі перекладають почуте на українську мову (прямий переклад на слух із збільшенням дози - 16 повторень).

1. a big ¹bed and a little ¹desk
2. under the ¹bad ²bed
3. on the ²new desk
4. my ¹good ¹new chair
5. under the ²chair
6. above the ¹bookcase
7. an ²old ²bad ball
8. to have got a ²good ²bookcase
9. Is your ³bed ³good or ³bad? - It's ⁴good.
10. What ³kind of ⁴chair is this? - It's ⁴bad.
11. What's ³near your ³desk? - The ³bookcase is.
12. Is the ⁴chair ⁴near the ⁴bed? - Yes, it is
13. Is your ⁴desk ⁴old or ⁴new? - It's ⁴new.
14. What have you got in your ⁴bookcase? - I have got many Ukrainian books there.

10. Учитель швидко читає ці словосполучення і речення англійською мовою (по 4 повторення кожного слова).

11. Три учня по черзі читають ці словосполучення і речення англійською мовою (по 12 повто-

5. Підручники закриті. Третій учень, дивлячись в англійський варіант тексту, вимовляє по одному словосполученню і реченню українською мовою. Решта учнів по черзі перекладає почуте на англійську мову (зворотний переклад на слух - 16 повторень).

6. Підручники закриті. Четвертий учень, дивлячись у цей текст, вимовляє по два словосполучення і речення українською мовою, учні по черзі перекладають почуте на англійську мову (зворотний переклад на слух із збільшенням дози - 16 повторень).

7. Підручники закриті. Учні пишуть по 10 словосполучень і по 10 речень з словом, що вивчають (20 повторень).

8. Підручники і зошити закриті. Кожний учень вимовляє по три словосполучення і по три речення з словом, що вивчають (6 повторень).

Разом: $16 + 16 + 16 + 16 + 16 + 16 + 20 + 6 = 122$ повторення.

Усі вісім завдань виконуються з кожним із п'яти слів, що залишилися.

Тексти для їх тренування аналогічні тексту із словом "a desk". Таким чином кожне з слів, що вивчають повторюється по 122 рази.

9. Учні пропонують вправа, в якій зліва написані англійською мовою по два словосполучення і по два речення з кожним з слів, що вивчають, а справа їх переклад на українську мову. В даному випадку ця вправа може бути такою:

велике ліжко і маленький письмовий стіл
під поганим ліжком
на новому письмовому столі
мій хороший новий стілець
під стільцем
над книжковою шафою
старий поганий м'яч
мати книжкову шафу
Твоє ліжко хороше чи погане? - Хороше
Який це стілець? - Поганий
Що знаходиться біля твого письмового столу? - Книжкова шафа
Стілець біля ліжка? - Так.
Твій письмовий стіл старий або новий? - Новий.
Що в тебе у твоїй книжковій шафі? - У мене там багато українських книг.

рень кожного слова).

12. Три учня по черзі закривають ліву частину сторінки і дивлячись в український текст вимовляють його англійською мовою (вільний переклад з аркуша - по 12 повторень кожного слова).

Разом: $122 + 4 + 12 + 12 = 150$

Для закріплення отриманих результатів і перевірки готовності

застосовувати вивчену лексику у зв'язаній мові і на письмі цю вправу

учитель задає додому з наступними двома завданнями:

- закрити ліву частину сторінки і перекласти усно ці словосполучення і речення на англійську мову за встановлений час;

- закрити ліву частину сторінки і написати ці словосполучення і речення англійською мовою безпомилково і у швидкому темпі.

Уся попередня робота на уроці з цими словами забезпечує можливість виконання цих завдань усіма без винятку учнями.

Вдома кожний учень добирає ще стільки повторень матеріалу, що вивчає, скільки йому необхідно для його вільного і безпомилкового усного та письмового перекладу.

На наступному занятті здійснюється контроль усного перекладу вправи, за допомогою секундоміра і написання диктанта. Темп усного і письмового перекладу повинен дорівнювати темпу усного і письмового вживання відповідного матеріалу на рідній мові (відповідно віку учнів). Правильність усного і письмового перекладу оцінюється цифрою, що відповідає кількості помилок і літерою, що відповідає їх характеру. Наприклад: 2 о, 1 г, 0 ф, означає: дві орфографічні, одна граматична і відсутність фонетичних помилок. Виконання завдання продовжують до отримання "0" помилок, що свідчить про абсолютне засвоєння матеріалу, що вивчають, і готовність для його використання в усній та письмовій комунікації.

III. Розмовний етап.

Кожне слово необхідно повторити по 90 разів у зв'язаних за змістом реченнях у формі монологічної мови, діалогічної мови і аудіювання. Тривалість цієї роботи складає 2 уроки. Для цього виконуються такі види речових дій:

1. Учням пропонують малюнок, на якому зображені предмети і питання до них, де кожне слово, що вивчається, повторюється по 2 рази. Кожний учень по черзі читає по одному питанню вголос (по 2 повторення кожного слова) і дає на нього повну відповідь (по 2 повторення кожного слова). Всього по 4 повторення кожного слова.

2. Учні по черзі читають питання про себе (по 2 повторення кожного слова), а відповідають на них вголос (по 2 повторення кожного слова). При цьому на всі питання даються повні відповіді.

3. Учні читають питання про себе (по 2 повторення кожного слова) і письмово відповідають на них (на всі питання повні відповіді) (по 2 повторення кожного слова). Всього 4 повторення.

4. Три учня усно описують малюнок, використовуючи при цьому по 2 рази кожне слово, що вивчається (6 повторень).

5. Учні пишуть домашній твір, в якому кожне слово, що вивчається, повинно повторюватися не менше двох разів (2 повторення кожного слова).

6. На наступному уроці один учень читає свій твір (по 2 повторення 15 кожного слова), а потім всі інші учні по черзі описують почуте, набираючи таким чином ще по 2 повторення кожного слова.

При описуванні пропонуються уточнюючі питання до учня, що відповідає, в яких слова, що вивчаються повинні повторюватись по 1 разу у питаннях і по 1 разу у відповідях, таким чином набирається ще по 2 повторення (аудіювання монологічної мови). Всього 6 повторень.

7. Аналогічно прослуховуються і переказуються на слух з уточнюючими питаннями твори ще двох учнів, що дозволяє набрати ще 12 повторень кожного слова.

8. Учням пропонують питання по темі, що вивчається, в яких кожне слово повторюється по два рази. Питання пропонуються на англійській і українській мовах. По черзі три учня читають першу половину питань англійською мовою, потім інші три учня читають другу половину питань англійською мовою, переклад на українську мову читають про себе. Набирається по 6 повторень кожного слова.

9. Учні, дивлячись на питання, написані українською мовою, вимовляють їх англійською мовою. Перші три учня по черзі перекладають першу половину питань, інші три учня перекладають на англійську мову другу половину питань. Набирають при цьому по 6 повторень кожного слова.

10. Учні вдома готують усний та письмовий переклад цих питань на англійську мову за час, який потрібний для усного і письмового вживання цих же питань на українській мові, набираючи таким чином таку кількість повторень слів, що вивчають, у сполученні з вивченою лексикою і граматику, яке необхідне кожному з них для використання цього матеріалу в спонтанній комунікації (повторення вдома не можуть бути ураховані, тому вони не зараховуються в загальну кількість).

11. На наступному занятті один учень прочитує усі питання англійською мовою (по 2 повторення кожного слова), інші три учня по черзі перекладають на англійську мову за відповідний час першу половину питань, а наступні три учня також за відповідний час перекладають по черзі другу половину питань, набираючи всього по 6 повторень кожного слова.

12. Учитель викликає одного учня і пропонує класу розпитати його про кімнату, де він мешкає, причому так, щоб у питаннях було використане кожне слово, що вивчається, не менше двох разів, а той, що відповідає, у своїх відповідях застосовує ці слова не менше двох разів (робота за схемою: клас → учень), набираючи по 4 повторення кожного слова.

13. Ставлячи питання у попередньому завданні учні повинні були запам'ятати отриману в результаті бесіди з учнем інформацію і від третьої особи викласти її, використовуючи кожне слово, що вивчається, не менше 2 разів (по 2 повторення). При викладенні задаються уточнюючі питання, в яких по одному разу використовуються слова, що вивчаються, (по 1 повторенню) і відповідно у відповідях на ці питання слова, що вивчаються, повторюються ще по 1 разу (аудіювання діалогічної мови). Всього набирається по 4 повторення.

14. Учень, якого визвали до дошки, розпитує своїх однокласників про їх кімнати, використовуючи в питаннях кожне слово, що вивчається, не ме-

нше двох разів (по 2 повторення). У відповідях кожне слово використовується відповідно також по два рази (по 2 повторення) (робота за схемою: учень → клас). Разом 4 повторення.

15. Учні узагальнюють отриману під час бесіди інформацію, використовуючи кожне слово, що вивчається, не менше двох разів (2 повторення). Супутні питання і відповіді на них передбачають по ще два повторення кожного слова (по 2 повторення). Разом 4 повторення.

16. Учні (3 пари) розпитують один одного про свої кімнати, використовуючи в питаннях і відповідях кожне слово, що вивчається, по два рази. Таким чином, кожна пара набирає по 4 повторення, а три пари - 12 повторень (робота за схемою: учень → учень).

17. Останні учні (три пари) узагальнюють інформацію однієї з прослуханих раніше пар, набираючи у відповідях по 4 повторення кожного слова, що вивчається. Три пари відповідно набирають 12 повторень. Всього загальне число повторень

шести слів, що вивчаються, за 17 видів робіт складає: $4 + 4 + 4 + 6 + 2 + 6 + 4 + 12 + 6 + 6 + 6 + 4 + 4 + 4 + 4 + 12 + 12 = 96$.

При існуючій сітці часів в загальноосвітній школі, що складається з 4 годин у тиждень в 5 - 6 класах (початкова стадія навчання), 3 годин у тиждень в 7 - 8 класах (середня стадія навчання) і 2 годин у тиждень в 9 - 10 - 11 класах (кінцева стадія навчання) можливо абсолютно засвоїти з вільним вживанням в усній та письмовій мові в 5 - 6 класах - 280 лексико-граматичних одиниць; в 7 - 8 класах - 420 лексико-граматичних одиниць і в 9 - 10 - 11 класах - 800 одиниць (всього 1500 одиниць, з яких 1200 - лексичних і 300 - граматичних), що в повній мірі відповідає вимогам державної програми для загальноосвітніх шкіл.

По сітці часів спеціалізованих шкіл можливе повне засвоєння 5000 лексико-граматичних одиниць і усіх основних мовних явищ, що дозволяє їх вільне вживання в усній і письмовій мові.